

У ПОШУКАХ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ МОДЕЛІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Рецензія
на монографію Соскіна О. І.
«Народний капіталізм: економічна модель для України»

Система світового господарства переживає складний етап свого функціонування. У світі триває глобальна системно-структурна криза, що розгортається вже не тільки як економічна та фінансова, а й як валютна, енергетична, продовольча кризи, що набувають нових форм і проявів. Окрім того, нині змінюється власне парадигма світового розвитку: посилюється глобалізм, загострюються міжцивілізаційні протиріччя і водночас пріоритетною орієнтацією стає захист національного інтересу, не програвши глобалізму та космополітизму, але змінючись під впливом нових геополітичних і гео економічних матриць. Зазначені тренди актуалізують питання формування адаптованої до них нової економічної моделі України.

У монографії «Народний капіталізм: економічна модель для України»¹, підготовленій авторитетним ученим-економістом Соскіним О. І., уперше здійснено системний аналіз зміни фундаментальних світових і національних політико-економічних концептів та їх різноаспектного впливу на економіку України. Автору вдалося виявити причини, законності й наслідки останньої системної кризи та показати, що виходом із неї, особливо для транзитивних, рецесійних країн, до яких належить і Україна, може стати початок швидких трансформацій національної економічної моделі. Оновлена модель повинна відповідати тим викликам, загрозам і ризикам, які сьогодні виникли й розгортаються як у світовому, так і в національному економічному господарстві.

У першому розділі книги автор дослідив концептуальні основи та гносеологічні детермінанти формування економічної моделі України як транзитивної країни і показав її складний характер. Зробивши науковий дискурс різних моделей економічного розвитку, автор довів, що процес утворення та занепаду старих моделей, а також набуття нових форматів чи формування нових моделей не є унікальним для України, – інші держави у певні часові періоди теж проходили через подібне економічне моделювання. У цьому контексті у книзі здійснено аналіз теорій народного капіталізму, розкрито їх основні концепти і прийнятність для України.

У другому розділі «Нинішня економічна модель України та обґрунтування необхідності переходу до моделі

народного капіталізму» автор, застосувавши розроблений ним метод модельного структурного зрізу, уперше показав, що сучасна національна модель економіки України є тріадною. На основі аналізу великого обсягу фактологічного та емпіричного матеріалу було здійснено порівняльну характеристику моделей, які співіснують в Україні, а саме: моделі державного соціалізму, моделі державно-монополістичного капіталізму і моделі народного капіталізму. Автор дослідив та виявив життєвий цикл нинішньої економічної моделі України й довів її вичерпаність як у просторовому, так і часовому вимірах. На цій підставі зроблено логічний висновок про необхідність зміни економічної моделі й запропоновано дві можливі альтернативи такої зміни – пролонгаційну і трансформаційну. Аналіз їх цілей, механізмів впровадження та наслідків для економіки країни дозволили автору сформулювати ідею невідворотності щонайшвидшої трансформації економічної моделі України шляхом проведення низки реформ.

У третьому розділі «Модель народного капіталізму як оптимальна модель національної економіки для України» обґрунтовано, що найбільш прийнятною для України, з точки зору геополітичного та гео економічного положення, економічного потенціалу і ментального світосприйняття, є модель народного капіталізму євроатлантичного типу в її сучасному форматі. Виявивши основні параметри та характеристики цієї моделі з урахуванням особливостей розвитку України, автором розкрито вагому роль державного регулювання у формуванні ефективної економічної моделі. Водночас автор підкреслює, що державна машина не повинна перебувати під контролем кланово-олігархічних груп, оскільки це гальмуватиме подолання тріадності національної моделі економіки, що є небезпечним для подальшого незалежного функціонування України. Вивчивши досвід ряду успішних європейських країн, зок-

¹ Соскін О. І. Народний капіталізм: економічна модель для України : монографія / О. І. Соскін. – К. : Вид-во «СТ-Друк», 2014. – 404 с.

рема Австрії та Швейцарії, які розвиваються на засадах народного капіталізму, О. Соскіним доведено, що саме держава через розвиток малого і середнього бізнесу може сприяти швидкому формуванню національної буржуазії та середнього класу як носіїв і соціальної основи моделі народного капіталізму.

У четвертому розділі «Інституціонально-структурна будова моделі економічного розвитку України» показано основні складові та сучасні особливості інституціональної системи країни та сформульовано новий причинно-наслідковий зв'язок між державним управлінням інституціональними змінами і секторальністю національної економіки. Стосовно України автор запропонував формалізувати цей зв'язок таким чином: унаслідок упровадження різних моделей державного управління (учений виділяє три основні моделі) інституціональними змінами у країні склалася трьохсекторна модель національної економіки.

Наголошено, що важливою складовою інституціональної системи є податкова система, стан якої відіграє ключову роль у формуванні моделі народного капіталізму. Ученому вдалося показати, що в умовах світової кризи нинішня податкова модель себе вичерпала, бо вона не стимулює приватного власника та будь-яку людину до самозайнятості, не націлена на самодостатній, креативний розвиток людського капіталу, зростання національного багатства, а відтак і добробуту більшості населення країни. Автором розроблено концепцію оподаткування в Україні й обґрунтовано необхідність переходу до моделі так званих автоматичних податків, які за своєю природою є некорупційними та простими в адмініструванні, що вкрай актуально для країни. У цьому самому розділі доведено наявність і характер залежності між моделлю економічного розвитку та структурою національної економіки, посиленням диспропорційності, загостренням структурних криз.

Продемонстровано, що інституціональним відображенням моделі економічного розвитку є політична система. Показано важливість її орієнтації на посилення позицій середнього класу, дрібної і середньої національної буржуазії продуктивного типу, яка працює на основі трудової приватної власності.

У п'ятому розділі «Зовнішній вимір моделі національної економіки України» проаналізовано глобальні виклики, які постали перед Україною. Внесок автора полягає в тому, що він показав основні тренди та проблеми переходу від двополюсної до багатоцивілізаційної геополітичної системи, а також небезпеку для України перетворитися на країну «сірої зони», де базові цивілізації формують свої анклави. Автор концептуально визначив механізми, за допомогою яких Україна може уникнути такої мутації й вийти із числа країн «сірої зони». Підкреслено, що тільки впровадження економічної моделі народного капіталізму в рамках євроатлантичної цивілізації унеможливило сповзання України на периферію світового господарства та геоекономічного розвитку.

У шостому розділі «Актуалізація формування сучасної економічної моделі України під впливом наростання національних ризиків» розкрито теоретико-методологічні основи аналізу макроекономічних ризиків на національному рівні, представлено розроблену автором класифікацію сучасних фінансово-економічних ризиків, визначено імперативно нову роль системи державного управління в їх нівелюванні й подоланні. Внеском автора в розвиток економічних знань можна вважати виявлення та обґрунтування, по-перше, впливу макроризиків на пришвидшення ентропійних процесів в економічній системі, що невідвратно веде до колапсу, по-друге, кумулятивного негативного ефекту від загострення цих ризиків у разі пролонгації нинішньої економічної моделі країни, по-третє, наявності позитивної ролі ризиків як спонукального механізму до трансформації національної економічної моделі.

Слід наголосити, що монографія є логічним продовженням багатолітніх наукових досліджень автора, присвячених формуванню ефективної економічної моделі для України. Рецензованій книзі притаманна наукова новизна і фундаментальність висновків, що свідчить про глибоку обізнаність автора з теоретичними та практичними аспектами функціонування вітчизняної економіки.

Наукова монографія, підготовлена Соскіним О. І., на нашу думку, є вагомим внеском ученого в розвиток теорії та практики державного управління. Упевнений, що вона із цікавістю буде сприйнята науковими і педагогічними колами як в Україні, так і в інших країнах транзитивного типу. Концептуальні положення рецензованої книги можуть бути використані для вироблення державної політики щодо трансформації національної економічної моделі.

Грищенко І. М.,

*доктор економічних наук, професор,
Заслужений працівник освіти України,
Ректор Київського національного університету
технологій та дизайну*

Abstract

In the monograph of O. Soskin «National Capitalism: The Economic Model for Ukraine», the original, solely developed at the conceptual level mechanism is presented which enables to transit from the destructive model of state-monopolistic capitalism to the holistic, creative national capitalism model of European type, focusing on formation of export-oriented, innovative-investment economic model with powerful middle class, and comprehensive extension of open, multivarious competitive environment for the benefit of the major part of Ukrainian population.

Readership: Scholars, researchers and students across the social sciences, including those interested in comparative economic institutions, political economy, international business, and capitalist structures.

Keywords: Economic Model; National Capitalism; State-Monopolistic Capitalism; Ukraine.

Різні погляди – одна держава

аналітика, новини, коментарі
на інформаційно-аналітичному порталі
Інституту трансформації суспільства

www.osp-ua.info

ECONOMIC FORUM

VIII ФОРУМ ЄВРОПА – УКРАЇНА Україна – новий початок

м. Лодзь (Польща), 15–17 лютого 2015 р.

У 2014 році Україна відкрила нову сторінку національної історії. Вона підтвердила свій цивілізаційний вибір, захищає власну інтегральність, почала процес формування сучасної європейської країни. Україна вибрала стратегію та партнерів, котрі гарантують її успішний суспільно-економічний розвиток, національну безпеку і відносини із сусідами, які відповідають вимогам XXI століття. Базуючись на досвіді двох попередніх десятиліть, Україна по-новому визначає свою державність та національну ідентичність. Із непоправних помилок і втрат 1991-2014 років країна робить висновки – краще усвідомлює своє місце в Європі та світі. Передусім, це місце залежить від України, її громадян, сили держави і громадянського суспільства. Від якості законів та їх виконання. Від зменшення економічних і соціальних відмінностей між регіонами та суспільними групами. Від розвитку сучасних галузей економіки, котрі базуються на знаннях і технологіях, як вітчизняних, так і світових. Від швидкого відновлення потенціалу регіонів, розвитку вітчизняного підприємництва та міжнародної співпраці.

Дискусії Форуму Європа-Україна 2015 будуть зосереджені на ключових питаннях модернізації та розвитку економічного потенціалу України, а також всестороннього використання власних природних ресурсів і можливостей регіональних центрів у співпраці з партнерами із Польщі та інших країн ЄС. Предметом доповідей, панельних дискусій і презентацій Форуму будуть процеси адаптації в період асоціації України з Європейським Союзом, енергетична безпека та економічні реформи. Будуть розглянуті умови створення сучасного місцевого самоврядування і формування відповідальності суспільства за державні справи. Порушуватимуться питання безпеки України в системі європейських та глобальних відносин.

Соскін Олег Ігорович, професор Національної академії управління, директор Інституту трансформації суспільства, голова Української Національної Консервативної партії, керівник проекту «Мій вибір – НАТО» виступить на Форумі із доповіддю «Україна: шлях до Європи чи до Російської імперії» та візьме участь у панельній дискусії «Україна і сусіди. Загальні виміри безпеки».

Economic Challenges for Higher Education in Central and Eastern Europe

International Conference
Cracow, 23-24 April, 2015

Cracow University of Economics (<http://www.kse.uek.krakow.pl/>)
in cooperation with Central European University
(Budapest, Hungary; www.ceu.hu),
Economic Department of the Masaryk University
(Brno, Czech Republic; www.econ.muni.cz) and
the Jagiellonian Club (Cracow, Poland; www.kj.org.pl)
with the financial support of the International Visegrad Fund (www.visegradfund.org)

Media support: The Economic Annals-XXI Journal (<http://soskin.info/ea/>)

The higher education systems of Central and East European countries have gone in last two decades through a period of massive expansion with the dynamic increase in the number of students, the emergence of HE private institutions and quantitative expansion of public academic centers. It is sometimes said that such developments have been a crucial factor of relative success at several transitional economies.

However, now it becomes clear that these systems face hard challenges due to demographic change, limited public resources and increased international competition.

The conference will address these challenges in a comparative perspective, taking into account experiences of various countries of the region and wide range of theoretical approaches.

Professor Aleksander Surdej
Aleksander.Surdej@uek.krakow.pl